Brev från den helige fadern Franciskus
till biskoparna i hela världen,
beledsagande det apostoliska brevet, utfärdat *motu proprio*, ”Traditionis custodes”

Rom den 16 juli 2021

Kära bröder i biskopsämbetet!

Alldeles som min föregångare Benedictus XVI gjorde med *Summorum pontificum* vill jag låta mitt motu proprio *Traditionis custodes* åtföljas av ett brev som förklarar de motiv som har fått mig att fatta mitt beslut. Jag vänder mig till er med tillit och *parrhēsia* [frimodighet] grundad i ”den omsorg om hela kyrkan som i allra högsta grad bidrar till den universella kyrkans goda” – den omsorg som vi delar, så som Andra Vatikankonciliet påminner oss om.[1]

De flesta förstår de motiv som fick S:t Johannes Paulus II och Benedictus XVI att vid firandet av det eukaristiska offret tillåta användning av det romerska missale som promulgerats av S:t Pius V och utgavs av S:t Johannes XXIII år 1962. Den fullmakten – given genom indult av Kongregationen för gudstjänstlivet 1984[2] och bekräftad av S:t Johannes Paulus II i hans motu proprio *Ecclesia Dei* 1988[3] – var framför allt motiverad av önskan att bidra till helande av schismen med den rörelse som grundats av ärkebiskop Lefebvre. I avsikt att återupprätta kyrkans enhet ombads biskoparna därmed att generöst bejaka de ”legitima önskningarna” hos de troende som begärde användning av det gamla missalet.

Många inom kyrkan kom att betrakta detta medgivande som en möjlighet att fritt använda sig av det romerska missale som promulgerats av S:t Pius V parallellt med det romerska missale som promulgerats av S:t Paulus VI. För att efter många år reglera situationen ingrep Benedictus XVI och tog ställning till detta läge i kyrkan. Många präster och gemenskaper hade ”med tacksamhet gjort bruk av den möjlighet som erbjöds genom” S:t Johannes Paulus II:s motu proprio. Benedictus underströk att denna utveckling inte varit förutsebar redan 1988, och hans motu proprio *Summorum Pontificum* 2007 syftade till att införa ”en klarare rättslig reglering” på detta område.[4] För att bereda möjlighet att delta för dem, inklusive unga människor, som ”[när] de upptäcker denna form av liturgin känner sig attraherade av den och i den finner en form som är särskilt lämpad för dem när det gäller att möta den allraheligaste eukaristins mysterium”,[5] deklarerade Benedictus XVI ”det missale som promulgerades av S:t Pius V och nyligen utgavs av den salige Johannes XXIII såsom ett extraordinarie uttryck för samma *lex orandi*” och gav ”en rikligare möjlighet att använda 1962 års missale”.[6]

Mina företrädare var, när de fattade dessa beslut, förvissade om att medgivandet inte skulle kasta något tvivel över ett av Andra Vatikankonciliets viktigaste beslut eller att åtgärden skulle förminska konciliets auktoritet. Motu proprio *Summorum pontificum* er-

kände konciliets auktoritet på ett bestämt sätt: hans text erkände att, i sin egen rätt, ”det missale som promulgerades av Paulus VI är det ordinarie uttrycket för *lex orandi* i den katolska kyrkan av latinsk rit”.[7] Erkännandet av det av S:t Pius V promulgerade missalet ”som ett extraordinarie uttryck för samma *lex orandi*” innebar inte i något avseende en underskattning av liturgireformen, utan erkännandet gavs på grund av önskan att positivt besvara ”enträgna böner från dessa troendes sida”, och syftet var att tillåta dem ”att fira mässans offer i enlighet med den *editio typica* av det romerska missalet som promulgerats 1962 av den salige Johannes XXIII och som aldrig upphävts, som extraordinarie form av kyrkans liturgi”.[8] Benedictus XVI:s bedömning fann stöd i att många som önskade ”finna den form av den heliga liturgin som var dem kär” ”klart bejakade Andra Vatikankonciliets bindande karaktär och var påven och biskoparna trogna”.[9] Dessutom förklarade han att farhågan för splittring i församlingarna var ogrundad, eftersom ”de två formerna av den romerska ritens *usus* skulle komma att berika varandra”.[10] Därför uppmanade han biskoparna att bortse från sina tvivel och farhågor och bejaka de nya normerna ”och uppmärksamt se till att allt försiggår i frid och ro”, och han lovade att det skulle ”vara möjligt att finna lösningar” för den händelse ”allvarliga svårigheter skulle uppstå” vid implementeringen ”när detta motu proprio väl verkställs”.[11]

När tretton år hade gått gav jag Kongregationen för trosläran i uppdrag att skicka runt ett frågeformulär till biskoparna när det gällde implementeringen av motu proprio *Summorum Pontificum*. Svaren gör en situation uppenbar som gör mig bekymrad och sorgsen och övertygar mig om att jag måste ingripa. Tyvärr har mina företrädares pastorala syfte – de avsåg ”att göra allt som är möjligt för att garantera att alla de som verkligen önskade enhet ska finna det möjligt att förbli i denna enhet eller upptäcka den åter på nytt”[12] – ofta allvarligt åsidosatts. Den möjlighet som erbjöds av S:t Johannes Paulus II, och som med ännu större generositet erbjöds av Benedictus XVI, var avsedd att bidra till enhet i kyrkans kropp samtidigt som den gav rum för olika liturgiska sensibiliteter. Men den har kommit att utnyttjas för att vidga klyftor, förstärka olikheter och uppmuntra oenighet som skadar kyrkan, står i vägen för hennes väg framåt och utsätter henne för faran att splittras.

Det gör mig sorgsen att höra om missbruk i gudstjänstfirandet alldeles oberoende av form. Med Benedictus XVI beklagar jag det faktum att ”föreskrifterna i det nya missalet på många håll inte följs utan tvärtom tolkas som ett godkännande av eller rentav ett krav på kreativitet som leder till nästan outhärdliga förvrängningar”.[13] Men icke desto mindre gör det mig sorgsen att användningen av 1962 års *Missale Romanum* görs till medel för och ofta präglas av ett avvisande, inte bara av liturgireformen utan av själva Andra Vatikankonciliet som sådant – ett avvisande som åtföljs av ogrundade och ohållbara påståenden om att konciliet förrådde traditionen och ”den sanna kyrkan”. Den väg som kyrkan går måste betraktas inom ramen för den dynamik som ligger i traditionen: den tradition som ”kommer från apostlarna och fullkomnas i kyrkan under den helige Andes bistånd” (jfr *Dei Verbum,* n. 8). En etapp på denna dynamiska väg, nära oss i tiden, utgjordes av Andra Vatikankonciliet. Där kom det katolska episkopatet samman för att lyssna och urskilja den väg för kyrkan som den helige Ande visade. Att ifrågasätta konciliet är att ifrågasätta intentionen hos de fäder som på ett högtidligt sätt utövade sin kollegiala fullmakt *cum*

Petro et sub Petro [med Petrus och under Petrus] i form av ett ekumeniskt koncilium,[14] och ytterst innebär det att man ifrågasätter den helige Ande själv, som vägleder kyrkan.

Att jag nu förändrar det medgivande som mina företrädare gav sker också av ett skäl som själva Andra Vatikankonciliet kastar ljus över. Av de förslag som sändes in till konciliet av biskoparna framgår hur starkt de insisterade på hela Guds folks fullständiga, medvetna och aktiva deltagande i liturgin[15], i linje med vad redan Pius XII framhävt i encyklikan *Mediator Dei* om liturgins förnyelse.[16] Konstitutionen *Sacrosanctum concilium* bekräftade denna vädjan genom att vinnlägga sig om ”förnyelse och främjande av liturgin”[17] och genom att ange de principer som skulle vara styrande för reformen.[18] Konciliet stadgade att dessa principer i första hand gällde den romerska riten, men också andra legitima riter i den mån de var tillämpbara där, och krävde att riterna skulle ”revideras noggrant i ljuset av den sunda traditionen och ges ny kraft så att de kan möta nutida förhållanden och behov”.[19] Med ledning av dessa principer företogs en reform av liturgin som fick sitt främsta uttryck i det romerska missale som publicerades i form av en *editio typica* av S:t Paulus VI[20] och i bearbetad form av S:t Johannes Paulus II.[21] Den romerska riten har förändrats många gånger under århundradenas lopp, alltefter tidens behov, och därför måste man insistera på att den inte enbart är något som ska bevaras utan att den också måste förnyas ”under troget fasthållande vid traditionen”.[22] Den som vill fira liturgin i harmoni med tidigare former av den kan i det romerska missale som utarbetats efter Andra Vatikankonciliets riktlinjer återfinna alla de element som hör till den romerska riten, särskilt den romerska kanonbönen, som utgör ett av dess mest karakteristiska inslag.

Ett sista skäl för mitt beslut är detta: Det har i uttalanden och attityder från mångas sida blivit allt klarare att det råder ett nära samband mellan att man föredrar gudstjänster firade i enlighet med de liturgiska böckerna före Andra Vatikankonciliet och att man förkastar kyrkan och hennes institutioner i namn av vad som kallas ”den sanna kyrkan”. Man har här att göra med en attityd som står i motsats till att kyrkan är en gemenskap och som ger näring åt splittringstendenser av det slag – ”Jag hör till Paulus; jag hör till Apollos; jag hör till Kefas; jag hör till Kristus” – som aposteln Paulus så häftigt reagerade mot.[23] För att försvara enheten i Kristi kropp är jag nödgad att återkalla den möjlighet som gavs av mina företrädare. Det bruk i strid med avsikterna med den som har gjorts av denna möjlighet står i strid med det som var avsett när friheten att fira mässan enligt 1962 års *Missale Romanum* gavs. ”Liturgiska gudstjänster är inte privata handlingar utan firanden av kyrkan, som är enhetens sakrament.”[24] Därför måste de firas i gemenskap med kyrkan. Andra Vatikankonciliet upprepade att det är genom yttre tecken man inlemmas i kyrkan – genom trosbekännelsen, sakramenten, gemenskapen (kommunionen). Men konciliet hävdade samtidigt med S:t Augustinus att förblivandet i kyrkan inte bara ”kroppsligen” utan också ”med hjärtat” är ett villkor för frälsningen.[25]

Kära bröder i biskopsämbetet, *Sacrosanctum concilium* förklarade att kyrkan, ”enhetens sakrament” är detta enhetens sakrament eftersom den är ”det heliga folk som samlas och styrs under biskoparnas auktoritet”.[26] *Lumen gentium* påminner om att biskopen av Rom är ”den permanenta och synliga grunden för och grundvalen till enheten, både mellan

biskoparna och inom de troendes skara". Men samtidigt konstaterar *Lumen gentium* att ni biskopar är "den synliga grunden till och grundvalen för enheten i [era] lokala kyrkor, i och genom vilka den ena, katolska kyrkan existerar".[27]

Som svar på vad ni begärt fattar jag det fasta beslutet att upphäva alla normer, instruktioner, tillstånd och sedvänjor som föregått detta motu proprio och förklarar att de liturgiska böcker som promulgerats av de heliga påvarna Paulus VI och Johannes Paulus II, i överensstämmelse med Andra Vatikankonciliets dekret, utgör det enda uttrycket för den romerska ritens *lex orandi*.

Jag finner stöd för detta beslut i det faktum att, efter konciliet i Trento (Tridentinum), S:t Pius V också upphävde alla riter för vilka en ansenlig ålder inte kunde påvisas och föreskrev ett och samma *Missale Romanum* för hela den latinska kyrkan. Under fyrahundra år var sålunda detta *Missale Romanum*, promulgerat av S:t Pius V, det viktigaste uttrycket för den romerska ritens *lex orandi* och bidrog till att upprätthålla kyrkans enhet. Utan att förneka denna rits värdighet och storhet begärde biskoparna, samlade till ett ekumeniskt koncilium, att den skulle reformeras; de gjorde det med avsikten att "de troende inte skulle delta i trosmysteriet som främlingar och tysta åskådare utan, med en klar förståelse av riterna och bönerna, skulle kunna delta medvetet, fromt och aktivt i den heliga handlingen".[28] S:t Paulus VI erinrade om att arbetet med anpassning av det romerska missalet hade påbörjats redan av Pius XII och förklarade att revisionen av det romerska missalet, utförd med ledning av gamla liturgiska källor, skedde med syftet att kyrkan, på en mängd olika språk, skulle kunna uppstämma "en och samma bön", som gav uttryck åt hennes enhet.[29] Denna enhet avser jag att återställa inom hela kyrkan av den romerska riten.

När Andra Vatikankonciliet beskrev Guds folks katolicitet, erinrade konciliet om att det "inom den kyrkliga gemenskapen finns partikulärkyrkor som för vidare sina egna traditioner utan förfång för Petri stols primat. Påven presiderar över den universella kärleksgemenskapen, garanterar legitim mångfald och säkerställer samtidigt att det partikulära inte bara inte skadar det universella utan framför allt tjänar det".[30] Samtidigt som jag nu, i kraft av mitt uppdrag i enhetens tjänst, fattar beslutet att upphäva de tillstånd som mina företrädare beviljat, ber jag er att dela denna börda med mig som en form av delande av den gemensamma omsorg om hela kyrkan som är biskoparnas uppdrag. I mitt motu proprio har jag velat inskärpa att det tillkommer biskopen – som den som har att leda, främja och vaka över det liturgiska livet i den kyrka vars enhetsgrundval han är – att reglera formerna för gudstjänstlivet. Det tillkommer er att, i era lokala kyrkor, som ordinarier, tillåta användning av 1962 års *Missale Romanum*, med ledning av normerna i detta motu proprio. Det är ert uppdrag att handla på ett sådant sätt att kyrkan återvänder till en enhetlig gudstjänstform, och att från fall till fall avgöra realiteten i de grupper som firar med detta *Missale Romanum*.

Hur ni ska gå tillväga i era stift ska huvudsakligen vägledas av två principer: Å ena sidan gäller det att sörja för de troendes bästa som är rotade i den äldre formen av liturgi och som när tiden är mogen har att återvända till den romerska rit som promulgerats av S:t

Paulus VI och S:t Johannes Paulus II. Å andra sidan gäller det att se till att inga nya personalförsamlingar uppstår som bygger mer på individuella prästers önskemål än på det reella behovet hos ”Guds heliga folk”. Samtidigt ber jag er att vara vaksamma och göra vad ni kan för att varje liturgi firas värdigt och troget de liturgiska böcker som promulgerats efter Andra Vatikankonciliet – utan de egenheter som lätt urartar till missbruk. Seminarister och nya präster ska fostras till troget iakttagande av föreskrifterna i missalet och de övriga liturgiska böckerna, som återspeglar den liturgireform som Andra Vatikankonciliet ville åstadkomma.

Över er nedkallar jag den uppståndne Herrens välsignelse, för att ni ska bli starka och fasta i er tjänst åt Guds folk, den tjänst som Herren har anförtrott er, så att er omsorg och vaksamhet ger uttryck åt gemenskapen, till och med i form av den enhet som en och samma rit åstadkommer, den rit i vilken den stora rikedomen i den romerska liturgiska traditionen finns bevarad. Jag ber för er. Be för mig.

Franciskus

Noter

[1] Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan *Lumen gentium*, 21 november 1964, n. 23: AAS 57 (1965) 27.

[2] Jfr Kongregationen för gudstjänstlivet, Brev till ordförandena i biskopskonferenserna *Quattuor abhinc annos*, 3 oktober 1984: AAS 76 (1984) 1088–1089.

[3] Johannes Paulus II, Apostoliskt brev utfärdat motu proprio *Ecclesia Dei*, 2 juli 1988: AAS 80 (1998) 1495–1498.

[4] Benedictus XVI, Brev till biskoparna i samband med publiceringen av det apostoliska brevet ”motu proprio data” *Summorum pontificum* om användning av den romerska liturgin från före 1970 års reform, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 796.

[5] Benedictus XVI, Brev till biskoparna i samband med publiceringen av det apostoliska brevet ”motu proprio data” *Summorum pontificum* om användning av den romerska liturgin från före 1970 års reform, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 796.

[6] Benedictus XVI, Brev till biskoparna i samband med publiceringen av det apostoliska brevet ”motu proprio data” *Summorum pontificum* om användning av den romerska liturgin från före 1970 års reform, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 797.

[7] Benedictus XVI, Apostoliskt brev utfärdat motu proprio *Summorum pontificum*”, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 779.

[8] Benedictus XVI, Apostoliskt brev utfärdat motu proprio *Summorum pontificum*”, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 779.

[9] Benedictus XVI, Brev till biskoparna i samband med publiceringen av det apostoliska brevet ”motu proprio data” *Summorum pontificum* om användning av den romerska liturgin från före 1970 års reform, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 796.

[10] Benedictus XVI, Brev till biskoparna i samband med publiceringen av det apostoliska brevet ”motu proprio data” *Summorum pontificum* om användning av den romerska liturgin från före 1970 års reform, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 797.

[11] Benedictus XVI, Brev till biskoparna i samband med publiceringen av det apostoliska brevet ”motu proprio data” *Summorum pontificum* om användning av den romerska liturgin från före 1970 års reform, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 798.

[12] Benedictus XVI, Brev till biskoparna i samband med publiceringen av det apostoliska brevet ”motu proprio data” *Summorum pontificum* om användning av den romerska liturgin från före 1970 års reform, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 797-798.

[13] Benedictus XVI, Brev till biskoparna i samband med publiceringen av det apostoliska brevet ”motu proprio data” *Summorum pontificum* om användning av den romerska liturgin från före 1970 års reform, 7 juli 2007: AAS 99 (2007) 796.

[14] Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan *Lumen gentium*, 21 november 1964, n. 23: AAS 57 (1965) 27.

[15] Jfr *Acta et documenta Concilio œcumenico Vaticano II apparando*, Series I, Volumen II, 1960.

[16] Pius XII, Encyklika om den heliga liturgin *Mediator Dei*, 20 november 1947: AAS 39 (1949) 521–595.

[17] Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, 4 december 1963, nn. 1, 14: AAS 56 (1964) 97, 104.

[18] Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, 4 december 1963, n. 3: AAS 56 (1964) 98.

[19] Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, 4 december 1963, n. 4: AAS 56 (1964) 98.

[20] *Missale Romanum ex decreto sacrosancti œcumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum*, editio typica, 1970.

[21] *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum Ioannis Pauli PP. II cura recognitum*, editio typica altera, 1975; editio typica tertia, 2002; (reimpressio emendata 2008).

[22] Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, 4 december 1963, n. 3: AAS 56 (1964) 98.

[23] 1 Kor 1:12–13.

[24] Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, 4 december 1963, n. 26: AAS 56 (1964) 107.

[25] Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan *Lumen gentium*, 21 november 1964, n. 14: AAS 57 (1965) 19.
[26] Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, 4 december 1963, n. 6: AAS 56 (1964) 100.
[27] Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan *Lumen gentium*, 21 november 1964, n. 23: AAS 57 (1965) 27.
[28] Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, 4 december 1963, n. 48: AAS 56 (1964) 113.
[29] Paul VI, Apostolisk konstitution *Missale Romanum* om det nya romerska missalet, 3 april 1969, AAS 61 (1969) 222.
[30] Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan *Lumen gentium*, 21 november 1964, n. 13: AAS 57 (1965) 18.